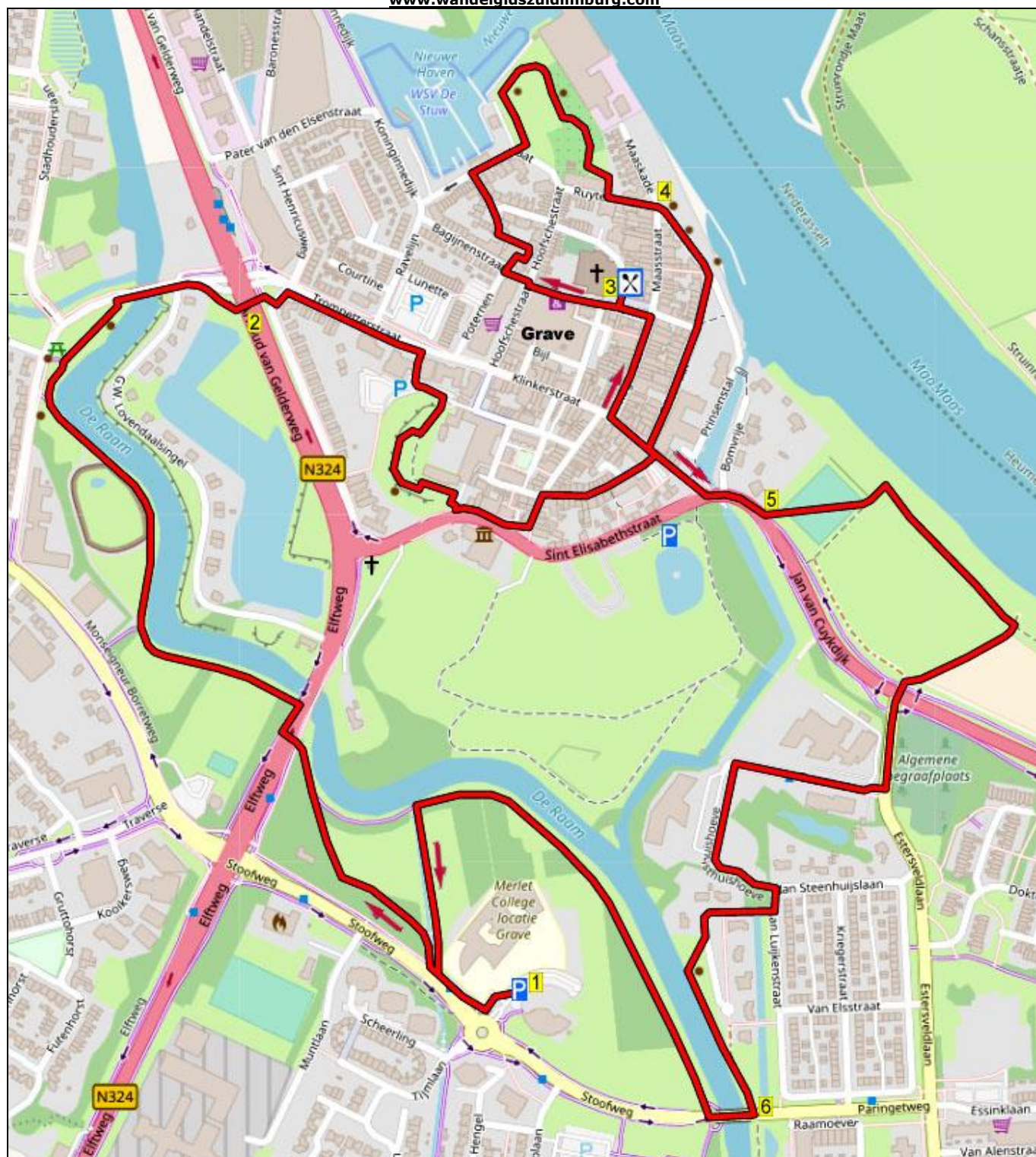

1666. GRAVE 5,5 km

www.wandelgidsbrabant.nl
www.wandelgidszuidlimburg.com

GPS afstand	Looptijd	Hoogteverschil	Totaal omhoog
5,46 km	1.30 uur	7 m	7 m

Ten zuiden van Nijmegen ligt aan de Maas het mooie vestingstadje Grave, de meest belegerde vestingstad van Nederland. De sporen van de veldslagen, die zijn gevoerd in en rond Grave, maar ook hoe de bewoners van de stad zich verweerden tegen de vijandelijke legers, zijn nog steeds zichtbaar in de historische binnenstad. Tijdens deze leuke combinatie van natuur- en historische stadswandeling, wandelt u meteen een leuk stuk langs de beek De Raam, door een parkachtige omgeving en dan loopt u het stadje binnen. U passeert eerst de grasheuvel de Kat met het Groot Arsenaal en dan loopt u langs de stadspoort genaamd Hampoort. U wandelt door de oude binnenstad met de leuke geplaveide straatjes, oude winkelpandjes en mooie herenhuizen en dan komt u op het leuke Marktplaats bij Het Grote Broertje met mooi terras om te pauzeren.

Vorbij de St. Elisabethkerk en het "strafpaard" loopt u naar de haven en komt u bij de prachtige plek Bekaf. U passeert de Maaspoort en de twee kanonnen en dan verlaat u het stadje. U wandelt even langs de Maas, langs een scholengemeenschap en via leuk pad langs De Raam, wandelt u terug naar de parkeerplaats. Doe deze wandeling op uw gemak en lees alle leuke info over deze mooie stad. U kunt ook starten bij Het Grote Broertje aan de Markt, start dan bij punt 3. (Bron info: Gemeente Grave, Platvorm Toerisme en recreatie).

Startadres: Parkeerplaats Merlet College Grave, Stoofweg 4, Grave. Langs de hele weg zijn parkeerplaatsen.

HET Grote
BROERTJE
Grave | Buren | Binnel

Startadres: Het Grote Broertje, Markt 8, Grave. Tel: 0486-745415. Geopend: woensdag en donderdag vanaf 11:30 uur, vrijdag t/m zondag vanaf 11:00 uur. Parkeer dan aan de rand van de stad, Sint Elisabethstraat 7, Grave. Start dan bij punt 3.

Wandelgids Limburg
www.wandelgidslimburg.com

1666. GRAVE 5,5 km

1. Vanaf de parkeerplaats loopt u naar de grote rotonde en gaat u R (Stoofweg) over het trottoir. Na bijna 100 m gaat u meteen voorbij de beek R over het grind- fietspad met rechts de beek. **** Na 25 m gaat u aan de Y-splitsing L. Aan de ruime 3-sprong, met boom in het midden, gaat u RD (pijl) met rechts de beek, genaamd De Raam. Aan het einde steekt u voorzichtig de doorgaande weg over en gaat u R. Na 30 m gaat u L via klaphek over het pad met rechts De Raam. Aan de omgekeerde Y-splitsing gaat u bij afsluitboom RD met links een speelveldje en dierenweide. Negeer zijpaden links en blijf RD lopen met rechts de beek. Waar de beek, bij zitbank en vogelkooi, naar rechts buigt, loopt u RD over het gras langs de zitbank richting brug. Circa 20 m links van de brug, stapt u over het hegje en dan steekt u R de brug over. Aan de 4-sprong bij wandelknooppunt (wkp) 80 gaat u RD (22).

2. Steek bij verkeerslichten, via oversteekplaats de doorgaande weg (N324) over en ga dan meteen voor het huis "Het Wapen van Grave" L. Meteen daarna aan de kruising gaat u R (Trompetterstraat) langs het tankstation. Na 150 m, aan het einde van de links gelegen parkeerplaats Lunette, gaat u R over de klinkerweg, die bij parkeerplaats Arsenal en voor hoge heuvel naar links buigt. Vlak na de bocht gaat u R de trap omhoog. Aan de T-splitsing gaat u R het klinkerpad omhoog en na 20 m gaat u R het grindpad omhoog en boven komt u op de heuvel, genaamd De Kat.

(Deze kunstmatige heuvel met daaronder vijf kazematten is opgeworpen over de restanten van het vroegere Graafs kasteel. De 'Kat', of cavalier van het bastion Kastele, was bestemd voor de opstelling van geschut. Bij het beleg van 1674 werd de Kat

zwaar beschadigd en had het bovendien geen functie meer, omdat de Oranjes als Heren van Grave elders verbleven. Nu heeft u vanaf de Kat prachtig uitzicht).

Aan de 4-sprong bij infobord gaat u R.

(Vanaf dit infobord heeft u zicht op het voormalig Groot Arsenal met afzonderlijk kruitmagazijn, dat voor het merendeel uit de 18e eeuw dateert. Het vroegere wagenhuis stamt zelfs uit de 16e eeuw. In 1898 werd dit complex door het Rijk aangewezen als Rijks Psychiatrische Inrichting (RPI).

In 1905 werd er onder architectuur van rijksbouwmeester J. van Lokhorst, langs de straat genaamd Het Kasteeltje, een noordelijke vleugel aangebouwd. Dezelfde architect ontwierp ook de directeurswoning naast de toegangspoort Hampoort, 'La Feuillade' van het stadje, die u dadelijk beneden passeert. Deze nieuwe gebouwen hadden spekbanden in navolging van die van het Arsenal. In 1939 werden er in de inrichting RPI en in gezinnen in Grave 240 patiënten verzorgd. In 1973 werd na 75 jaar de RPI gesloten en werden de patiënten over inrichtingen in Nederland verspreid.

In 1975 kreeg het complex een bestemming als penitentiaire inrichting. Daarna heeft het o.a. gediend als woongalerie, restaurant en expositieruimte. Tegenwoordig doet een groot deel van het gebouw dienst als inspiratieruimte voor (maatwerk)meubelen. Daarnaast zijn er een restaurant en een boetiekhotel gevestigd).

Loop RD (pijl) de trap omlaag. Beneden gaat u L langs de doorgaande weg en passeert u rechts de Hampoort (1688), de enige overgebleven toegangspoort van de vesting Grave.

(De Hampoort biedt nu onderdak aan het Stadsmuseum Grave en de Gildekamer van het Cloveniersgilde.

Na het verwoestende beleg van 1674, waarbij stadhouder Willem III de vesting heroverde op de Fransen, zijn er grootscheepse vernieuwingen aan de vestingwerken gerealiseerd volgens de zogenaamde Franse methode. De bouw duurde van 1680 tot 1689.

In 1686 begon men aan de bouw van de Hampoort die in 1688, zoals op de fraaie buitengevel is te zien, gereedkwam.

Als u links van de Hampoort het open terrein oploopt, ziet u meer van de imposante buitengevel. De poort is in de Nederlandse barokstijl uitgevoerd en uit kalkzandsteen en rode baksteen opgetrokken.

Net als de, in de 19e eeuw gesloopte Brugpoort bestaat de Hampoort uit een buitenpoort, met een overwelfde gang door de wal, die aan de stadzijde uitkomt bij een poortgebouw. Dat poortgebouw had links en rechts van de doorgang, wacht- en slaapruijten voor officieren en manschappen. In vroeger tijden bood deze poort plaats aan 1300 soldaten. In de ruimte rechts was een militaire bakkerij gevestigd. Aan de buitenzijde van de Hampoort prijken in het tempelfront boven de poort de gebeeldhouwde wapens van de Republiek en van Prins Willem III, en het bouwjaar: 1688).

Meteen na de Hampoort gaat u aan de Y-splitsing L (pijl) over de eenrichtingsweg, die naar links (Hamstraat) buigt. Aan de ongelijke 4-sprong gaat u R (Gasthuisstraat/pijl).

(Hier rechts op de hoek staat een groot gerestaureerd pand. Voorheen was dit het logement "De Eenhoorn" met binnenplaats en koetshuis. Vanaf De Eenhoorn vertrok de postkoets, die een geregelde verbinding onderhield tussen Grave en Ravenstein.

Deze straat is één van de eerste straten in de binnenstad waar de bestrating is teruggebracht naar de situatie zoals deze rond 1900 was. Er staan vele gerestaureerde huizen, waaronder op nr. 50 de voormalige Latijnse School uit 1575).

Negeer zijweg links (Papengang). Aan de ongelijke 4-sprong gaat u L (Brugstraat) over de eenrichtingsweg.

(U passeert meteen links (huisnr. 13) het voormalige St. Catharina's Gasthuis, dat in 1291 werd gesticht door Jan I van Cuijk. Hij was de grote weldoener van Grave uit de 13e eeuw, voor 'kranken en ellendigen' van binnen en buiten Grave.

In 1294 gaf Jan I het gasthuis blijvende inkomsten in de vorm van novaaltieden, een belasting op het ontginnen van woeste grond. Het was een wereldlijke instelling onder toezicht van het stadsbestuur. Het huidige gebouw dateert uit 1838).

Aan de 3-sprong, bij wkp 22, gaat u R (23/Rogstraat).

(In deze straat staan grote herenhuizen, die het geheel een deftig stedelijk aanzien geven. Ook hier zijn vele panden gerestaureerd, zij het dat de winkelpuizen vaak dateren uit het begin van de 20e eeuw. Let op de eenvoudige in- en uitgezwenkte topgevels, zoals te zien aan de panden op nr. 11, 15,

16 en 37. Veel van de vroegere namen van de huizen ziet u hier terug, als gevelsteen of opschrift).

Aan de kruising gaat u L (Markt) en na 50 m komt u rechts bij Het Grote Broertje, de sponsor van deze wandeling, waar u binnen of op het terras iets kunt eten of drinken.

(De natuurstenen pomp uit 1798, die hier op de Markt staat, is versierd met Lodewijk XVI motieven. Bij de pomp bevinden zich drie visstenen waarop vroeger in de schaduw van de lindebomen de vis uit de Maas werd verkocht.

In de gevelrij links ziet u een plaquette voor Jan Wier, de beroemde bestrijder van de heksenwaan. Hij werd in 1515 of 1516 geboren in Grave en groeide op, op de plek waar nu Markt 7 staat. In de jaren veertig van de 16e eeuw was hij als arts in Grave actief, voordat hij zijn vleugels uitsloeg naar de Duitse landen. Daar publiceerde hij geneeskundige werken die tot op de dag van vandaag worden bestudeerd).

3. Met uw rug naar de ingang van Het Grote Broertje gaat u R en meteen daarna aan de kruising gaat u RD met links het oude stadhuis.

(Het eerste stadhuis van Grave werd in de 13e eeuw op deze plek gebouwd. Het gebouw dat u nu ziet, dateert uit circa 1650 en is in 1966-1967 gerestaureerd naar de situatie van omstreeks 1730. Nu is het een populaire trouwlocatie. Op de begane grond zijn het VVV Grave en het bezoekerscentrum Zuiderwaterlinie gevestigd. Grave is onderdeel van deze oudste, langste en meest benutte waterlinie van Nederland. In het centrum is een schat aan multimediale informatie te vinden.

Tegenover het stadhuis ziet u de Sint-Elisabethkerk (1250). Ze is toegewijd aan de H. Elisabeth van Thüringen, die verwant was aan Jutta van Nassau, de tweede vrouw van Heer Jan I van Cuijk. Heer Jan verhuisde de kerk in 1308 tot kapittelkerk. Bij de stadsbrand in de St. Servaasnacht, 13 mei 1415, werd de kerk zwaar beschadigd.

In de loop der eeuwen is de kerk diverse keren vernieuwd en uitgebreid. Met name vanaf 1506 is er in verschillende periodes langdurig gewerkt aan verbouwingen en verfraaiingen. In die tijd was de Sint-Elisabethkerk de grootste kruiskerk van Nederland en bestond uit een hoog, zeer fraai kruisgebouw met achter de beide transepten vijf lagere dwarspanden. Uit het vierde pand rees de hoge toren, die voorzien was van een carillon. De kerk kende maar liefst zestien heiligenaltaren, onder meer bestemd voor de broederschappen en de ambachts- en schuttersgilden in Grave.

In de hoek van het kerkplein (in de volksmond het vagevuur) staan de overblijfselen van een altaarfundering.

Voor de kerk staat een strafpaard van het soort dat tot in de 18e eeuw in garnizoenssteden als Grave werd gebruikt om militairen te straffen. Het originele strafpaard was tweemaal zo groot als deze kopie. De zitplaats was vlijmscherp.

De gestraften werden hier bovenop geplaatst en naar gelang de zwaarte van het delict werden er gewichten of zware zandzakken aan de voeten gehangen. De gevolgen kunt u zich voorstellen).

Aan de kruising met de Hoofschestraat gaat u RD en meteen daarna, bij paaltje, gaat u R door het steegje naar de Protestantse kerk. Negeer zijpaden rechts en loop om de kerk heen.

(De huidige naam 'Bagijnenkerk' herinnert aan het feit dat de kerk is gesticht als kloosterkapel. De oorspronkelijke rooms katholieke kerk dateert uit 1526 en is sinds 1798 in gebruik bij de protestantse gemeente. Van 1686-1731 kerkte hier de Hugenootse gemeente van Grave en de naam 'Franse kerk' bleef nog lang hangen).

Verder ziet u naast de nieuwe woningen ook overblijfselen van het oude Franciscanessenklooster 'Maria Graf, dat in 1800 grotendeels door een wervelstorm werd verwoest. Het uitgemetselde traptorentje is in 1965 gerestaureerd).

U loopt nu door de Nieuwe Hof en bij huisnr. 57 loopt u RD onder het gebouw door naar het plein Infirmerie.

(Op deze plek stond tot 1958 het voormalig, uit drie verdiepingen bestaand, militair hospitaal. De woningen uit de jaren zestig van de vorige eeuw, die hier zijn gebouwd, geven de strakke militaire lijn weer van de vroegere infirmerie. Een kunstwerk rechts op de muur herinnert aan het militair verleden van dit hoekje).

Loop nu RD (Havenstraat) de stenen trap omhoog en boven aan de T-splitsing, met mooi uitzicht op de haven, gaat u R. Waar de klinkerweg naar rechts buigt, gaat u RD (pijl) tussen de slagbomen door en ga dan meteen L over het graspad langs de heg. U bent nu bij "Bekaf".

("Bekaf" is één van de restanten van de vesting Grave. De vesting bestond tot 1875 uit drie grote bastions: Oranje, Kastele en Hartenaas en twee halfbastions aan de Maas boven en onder de stad: Bekaf en Blauwkop.

Buiten de bastions, in de vestinggracht, lagen verschillende zogenaamde ravelijnen, kunstmatige eilandjes, waarvan er twee vanaf de stadspoorten de verbinding vormden met de buitenste wal en van daar de aansluiting gaven tot de toegangswegen vanaf Den Bosch en Cuijk naar Grave.

Vanaf Bekaf heeft u zicht op de jachthaven. Rechts in de verte ziet u de Maasbrug. Doordat Bekaf tot aan het vertrek van het garnizoen in 1892 als exercitieveld heeft gediend en vervolgens in handen kwam van de Franse paters, is het gespaard gebleven. Nadat in 1874 de Vestingwet was aangenomen, verdwenen namelijk de meeste andere vestingwerken van Grave.

Aan de rand van het halfbastion ligt de oude begraafplaats van de paters. Ook de oude fruitbomen herinneren aan de paters die hier hun moestuin hadden).

Vorbij het kanon gaat u R omhoog en voor het paterskerkhof gaat u R terug over het graspad langs een zitbank. Aan de T-splitsing gaat u L. Aan het einde gaat u het trapje af en ga dan L (pijl) over het klinkerpad. Aan de T-splitsing gaat u L.

4. Aan de T-splitsing voor de Maaspoort gaat u R.

(Eeuwenlang meerden kapiteins hun schepen aan de Loswal aan om vervolgens hun graan, zout, steenkool, kaas, wijn, haring en andere handelswaren te verkopen. De Maaspoort was hun toegangspoort tot het stadje. De poort is in 1994 gedeeltelijk in ere hersteld.

Op de muur boven naast de trap ziet u een kunstwerk, voorstellende een parachute, die herinnert aan de bevrijding van Grave, 17 september 1944 door het 504ste Parachute Infantry Regiment van de 82ste Airborne Division van het Amerikaanse leger).

Meteen daarna gaat u aan de Y-splitsing L langs de kademuur en dan passeert u de twee kanonnen.

(Deze bronzen kanonnen uit de Napoleontische tijd zijn gemaakt in 1778 en 1787. Zij wegen ieder circa 3280 kilogram en hebben een kaliber van 12 cm. De kanonnen zijn geplaatst op ijzeren affuiten. Vroeger stonden ze even voorbij de Maaspoort aan de Loswal).

Aan de 3-sprong, bij wkp 23, gaat u R (84/Oliestraat). Negeer zijweg rechts.

(Op de hoek met de Korte Rogstraat ziet u de oude synagoge (1871) met herinneringssteen. De synagoge werd gebouwd in opdracht van de toen bloeiende Joodse gemeenschap van Grave. In de eerste helft van de 20e eeuw liep het aantal Joden in Grave terug, De laatste twee Graafse Joden zijn in nazi - vernietigingskampen omgekomen).

Aan de ongelijke 4-sprong gaat u L (84). U passeert links twee zitbanken met uitzicht op de Oude Haven.

(De Maasmuur waar u eerder liep, gaat over in de muur van de Oude Haven. De straatnaam van de straat links van de Oude Haven, de Prinsenstal, herinnert aan de paardenstal die tegen de vestingmuur was gebouwd. De stal strekte zich uit over de gehele breedte van de straat, waardoor een poortachtige functie ontstond. Wanneer aan beide zijden de staldeuren werden gesloten, was er over dit gedeelte van de militaire rondweg geen verkeer meer mogelijk.

Na de belegering van Grave in 1602 waren de paarden van Prins Maurits en zijn gevolg hier ondergebracht, vandaar de naam.

Rechts van het water ligt fort de "Bomvrije". In 1841-1844 werd hier een bomvrij arsenaal gebouwd, een fort dat 52 m lang, 8,5 m breed en bovengronds 7 m hoog was.

De munitie en het kruit lagen opgeslagen in de ondergrondse kelder. Het platte bovengedeelte was afgeschermd met een laag klei.

De Bomvrije is tevens gebouwd ter bescherming van het bastion Blauwkap en de toegang tot de Oude Haven. Het arsenaal werd in 1845 door Koning Willem II geopend door een grote hardstenen gevelsteen boven de ingang te onthullen).

Aan de T-splitsing gaat u L langs de doorgaande weg.

5. Waar links beneden een sportveld begint, gaat u L de trap omlaag en steek dan schuin rechts diagonaal het sportveld over, richting klaphek en de Maas. Voorbij klaphek gaat u R over het graspad. (Hier kunt u een kijkje nemen bij de Maas). Negeer het eerste stalen klaphek rechts en 50 m verder gaat u bij ijzeren hek via volgende stalen klaphek R over het pad. Boven steekt u voorzichtig de doorgaande weg over en gaat u RD (Estersveldlaan). Aan de 3-sprong gaat u R (Gasthuishoeve) en volg RD de doodlopende

weg. Aan het einde gaat u L over het tweerichtingsfietspad. Aan de 3-sprong gaat u R (Jan Luijkenstraat), over de doodlopende weg. Meteen daarna gaat u aan de volgende 3-sprong R (Jan Hondongpark) en volg de weg, die naar links buigt. Na 10 m, na de bocht naar links, gaat u R over het gras richting zitbank en ga dan L vlak langs De Raam.

6. Volg het pad omhoog en boven steekt u R via brug De Raam over. Na de brug gaat u meteen R en volg RD (pijl) het grindpad. Let op! Vlak voor het Gemaal Stoof, met groen hekwerk, gaat u L over het graspad met rechts de beek. Aan het einde bij bushokje gaat u L.

(Degene, die gestart is bij Het Grote Broertje, gaat hier R en meteen na de beek gaat u R terug over het pad met rechts de beek. Ga dan verder bij **** in punt 1).

Aan de rotonde gaat u L naar de parkeerplaats.

Auteur: Jos Wlazlo.

Het Auteursrecht van deze tekst en het Databankenrecht op deze route ligt volledig bij Wandelgids Zuid-Limburg. Niets van deze wandelroute mag worden gekopieerd, vervoelvoudigd of openbaar gemaakt zonder toestemming van de auteur.

